Hukuk Bölümü 2007/65 E. , 2007/89 K.

- IDARI PARA CEZASINA KARŞI YAPILAN ITIRAZ
  - MADEN KANUNU (3213) Madde 12

"İçtihat Metni"

Davacı : E.Maden Kum Nak. San.Ltd. Şti.

Vekili : Av . B.T.

Davalı : Antalya İl Özel İdaresi

O L A Y : 3213 Sayılı Maden Kanunu'nun 12. maddesine aykırı olarak, 1(a) Grubu Madenler kapsamına giren malzemeyi, ruhsat almadan üreterek piyasaya sevk ettiğinden bahisle, 18.8.2005 tarih ve 884 sayılı Valilik olurlu işlemle davacı şirket adına idari para cezası kesilmiş ve 17.2.2006 tarih ve 173 sayılı yazı ile işlem tebliğ edilmiştir.

Davacı vekili, söz konusu para cezasının kaldırılması istemiyle adli yargı yerinde itirazda bulunmuştur.

ANTALYA 1. SULH CEZA MAHKEMESİ; 14.4.2006 gün ve E:2006/280, K:2006/280 Değ.İş sayı ile, Anayasa Mahkemesinin 2005/108 Esas, 2006/35 Karar sayılı 01.03.2006 tarihli kararı ile Kabahatler Kanununun 3. maddesinin iptal edildiği; bu iptal kararı ile, idari para cezalarına karşı başvuru yolunun 1 Haziran 2005 tarihi öncesindeki uygulamaya büyük oranda geri döndüğü; buna göre, İdari para cezasının kaynağı olan yasada , kişiler hakkında idare tarafından verilen idari para cezalarına karşı itiraz yolu açık biçimde Sulh Ceza Mahkemeleri olarak belirlenmemiş ise, İdarenin her türlü eylem ve işlemlerinin hukuksal denetimini yapmakla görevli mahkemelerin, (Anayasamızın ilgili hükümleri ve İdare Mahkemelerinin kuruluşu hakkındaki kanun hükümlerinden yola çıkılarak) İdare Mahkemeleri olduğu hukuksal sonucuna ulaşılabileceği; itiraz edenin hakkında düzenlenen idari para cezasının dayanağı olan yasa hükmünün ve bu hükmün yer aldığı özel yasanın bütünü ile incelenmesi halinde, bu yasa gereğince verilen idari para cezalarına karşı itiraz yolunun özel olarak açık biçimde Sulh Ceza Mahkemeleri olarak gösterilmediğinin mahkemelerince anlaşıldığı; Kabahatler Kanununun 3.maddesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararı ile iptal edilmesi de dikkate alınarak ve Mahkemelerin görevi kamu düzeni ile ilgili olduğundan ve yargılamanın her aşamasında verilebileceğinden, res'en görev yönü ile itiraz dosyasının ele alınıp incelenmiş olduğu, yapılan inceleme sonucu da, İtiraz eden hakkında uygulanan idari para cezasının dayanağı olan özel yasada mahkemelerinin özel olarak görevlendirilmediği, yapılan itirazı değerlendirme ve sonuçlandırma görevinin İdare Mahkemesi olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karara yapılan itiraz, Antalya 3.Ağır Ceza Mahkemesinin 22.6.2006 gün ve 2006/814 D.İş sayılı kararı ile reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANTALYA 1. İDARE MAHKEMESİ(TEK HAKİM) ;18.5.2006 gün ve E:2006/1591, K:2006/728 sayı ile, Anayasa Mahkemesinin 1.3.2006 günlü kararının Resmi Gazetede yayınlanmaması ve hukuken sonuç doğurmaması nedeniyle mevcut 5326 sayılı Kabahatler kanunu hükümleri uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesinin gerektiği; kabahatler ve kabahatlere uygulanacak yaptırımların, 765 sayılı eski Ceza Kanunundan farklı bir anlayışla 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanununda düzenleme dışı bırakıldığı ve yeni Türk Ceza Kanunu ile eş zamanlı olarak yeni bir Kabahatler Kanununun yürürlüğe konulduğu, ancak, özel hükümlerinde aksi ceza kanununda sayılan kabahatler büyük oranda korunmuş olmakta birlikte yürürlüğe, giren bu Kabahatler Kanununun aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacağı gibi 765 sayılı Yasada yer alan hükümlerden farklı olarak yeni bir amaç ve kapsam taşımakta olduğu; Kabahatler Kanununun, uyuşmazlık konusu olayda görev konusunun çözümü açısından en önemli maddelerden birisinin "Tanım" başlıklı 2 nci maddesi olduğu, maddede, Kabahat deyiminin, kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık olarak tanımlandığı, "Fiil den hareketle bir tanımlama yerine "fiil'e uygulanacak idari yaptırıma dayalı bir tanımlamaya yer verildiği, idari yaptırımların ne olduğunun da Kanunun 16 ncı maddesinde sayıldığı ve idari para cezası ile idari tedbirlerden ibaret olduğunun belirtildiği; bundan çıkarılan gerçeğin: Eğer bir kanunda tanımlanmış bir fiil, yine o kanunda belirtilen esas ve usuller uygulanarak, yetkilendirilmiş idari kurul, makam veya kamu görevlisi tarafından verilecek bir "para cezası" yaptırımına bağlanmış ise o fiilin Kabahatler Kanunu açısından bir "kabahat" olarak kabul edilmiş olduğu; "Genel Hükümler" başlıklı birinci kısım ve özel hükümleri içeren "Çeşitli Kabahatler" başlıklı ikinci kısım olmak üzere iki kısımdan oluşan Kabahatler Kanununun özel hükümlerinde çeşitli kabahatlere yer vermiş olmakla birlikte, 3 üncü maddenin birinci fıkrasında, bu kanunun genel hükümlerinin diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacağının açıkça belirtildiği, diğer kanunlardaki Kabahatlerin neler olduğunun da 2 nci maddede yer alan kabahat tanımında saklı bulunduğu, Kanunlarda idarece verilen para cezası veya idarece uygulama bir idari tedbire bağlanan fiilin Kabahatler Kanunu açısından artık bir kabahat olduğu ve bu kabahatler için Kabahatler Kanununun kuralları uygulanmak gerektiği, Kabahatler kanununun başvuru yolunu düzenleyen 27. maddenin birinci fıkrasında "idari para cezası"na ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi"ne ilişkin idari yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde Sulh Ceza mahkemesine başvurulabileceği, bir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta kurala bağlandığına göre artık idari para cezalarına karşı açılacak davalarda görevli yargı yerinin idari değil adli yargı olduğu; öte yandan, Kanunun Geçici 2. maddesinde, bu kanun hükümlerinin, yürürlüğe girdiği tarih itibariyle idare mahkemelerinde dava açılarak iptali istenen idari yaptırım kararları hakkında uygulanamayacağı; geçici 3. maddesinde, daha önce verilmiş idari para cezalarına ilişkin kararlara karşı henüz iptal davası açılmamış olmakla birlikte dava açma süresinin geçmemiş olması halinde bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde 27. madde hükümlerine göre sulh ceza mahkemesine başvuruda bulunulabileceği yolunda yer alan kuralların yukarıda getirilen yorumu doğruladığı; Kanunun gerekçesinde, bu kanunun, idari nitelikteki yaptırımlarla ilgili olarak" genel bir kanuna olan ihtiyaçtan doğduğu, tasarı kapsamında tanımlanan özel kabahatlerin sınırlayıcı olmadığı, tasarıda belirlenen genel ilkelerin özel kanunlarda tanımlanan kabahatler hakkında da uygulanmasını sağlamayı amaçladığının belirtildiği, TBMM Adalet komisyonu raporunda da aynen, "Tasarıda hüküm bulunmamakta ise de, kabahatlerin ve bunlar karşılığında öngörülen idari yaptırım kararlarının bir idari işlem olmasının ötesinde, ceza hukukunun genel prensipleriyle yakın ilişki içinde olduğu düşüncesiyle; kabahatler karşılığında öngörülen idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı idari yargıya değil, ceza mahkemesine başvurulabilmesini mümkün kılan düzenleme yapılmıştır. Bu nedenle, 1. maddeye iki bent eklenerek, kabahatler dolayısıyla karar alma süreci ve idari yaptırım kararlarına karşı kanun yolu da Tasarının kapsamına ithal edilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, böyle bir düzenlemenin yapılmasına gerek de duyulmaktadır. Zira idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin kararlarla ilgili olarak, yerine getirilmeden önce, adli denetim imkânının ve bu suretle kesinleşmenin sağlanması gerekir. Böyİece, kişiler açısından hukuki güvence sağlanmış olur" şeklinde bir gerekçeye yer verildiği; aksi yöndeki bir düşüncenin, Kabahatler Kanununu sadece bu kanununun "Çeşitli Kabahatler" başlıklı ikinci kısmında yer alan ve büyük oranda eski ceza kanununda sayılan kabahatlerden oluşan toplam 12 çeşit kabahatle sınırlı olduğu sonucunu doğurur ki, bunun kanununun genel hükümlerinde yer alan maddelerle getirilen sistematiğine uygun düşmeyeceği ve özellikle kanunun yukarıda yer verilen 3. maddesinin birinci fıkrasını, geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerini, uygulama alanı olmayan gereksiz maddeler durumuna

düşüreceğinin açık olduğu, yasa koyucunun bu tür bir sonucu öngördüğünün söylenemeyeceği; bu durumda, Kabahatler Kanununun yürürlüğe girdiği 1.6.2005 tarihinden itibaren idari para cezalarına karşı açılan davaların, kabahatler Kanunu kapsamında olduğu ve idari yaptırım olarak para cezası öngören kanunlarda itiraz yeri olarak idare mahkemeleri gösterilmiş olsa dahi görüm ve çözümün adli yargı yerlerinin görev alanına girdiği sonucuna ulaşıldığından, dava konusu para cezasına karşı açılan davada görevli yargı yerinin adli yargı olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karara karşı yapılan itiraz, Antalya Bölge İdare Mahkemesinin 30.11.2006 gün ve E:2006/821, K:2006/949 sayılı kararıyla reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Dr.Atalay ÖZDEMİR, M.Lütfü ÜÇKARDEŞLER, Z.Nurhan YÜCEL, H.Ayfer ÖZDEMİR, Abdullah ARSLAN ve H. Hasan MUTLU'nun katılımlarıyla yapılan 4.6.2007 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 11.7.1988 günlü, E:1988/1, K:1988/1 sayılı İlke Kararında, "2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun bütünüyle incelenip değerlendirilmesinden, bu Kanunun uygulanması yönünden 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, 'ceza uyuşmazlıkları' ibaresinden, savcının ya da şahsi davacının talebi ile başlayan yargılaması sonunda sanığın mahkumiyetine ya da beraatine hükmedilebilecek davalarda, askeri ve adli ceza mahkemeleri arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıklarının anlaşılması, bunun dışında kalan tüm görev uyuşmazlıklarının 'hukuk uyuşmazlığı' sayılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Uygulanması idari organlara bırakılan cezalar, adli nitelikte olmadığından, bunlar hakkında yapılan itirazlar ya da açılan davalar 'ceza davası' olarak nitelendirilemezler. İdari niteliklerinden dolayı bu davalara ilişkin görev ve hüküm uyuşmazlıklarının Uyuşmazlık Mahkemesinin Hukuk Bölümünde incelenip çözümlenmesi gerektiği..."açıkça belirtilmiştir. Bu durum gözetildiğinde, olay bölümünde yazılı başvuru konusu görev uyuşmazlığının Hukuk Bölümünde incelenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece; adli yargı kararının kesinleşme durumunu gösteren onaylı bir örneğinin, Başkanlık yazısı üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ayla SONGÖR ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU' nun, davada adli yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, 3213 Sayılı Maden Kanunu'nun 12. maddesi gereğince verilen idari para cezasının kaldırılması istemiyle açılmıştır.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 1.maddesinde, Kanun'un amacı; madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usullerin düzenlenmesi olarak belirlenmiş; 2. maddesinde, inşaat ile yol yapımında kullanılan ve tabiatta doğal olarak bulunan kum ve çakıl 1(a) grubu madenler arasında sayılmış; Yasanın,"Üretim ve Sevkiyat" başlıklı 12. maddesinin birinci fıkrasında, üretilen maddenin sevk fişi ile sevkiyatının zorunlu olduğu, ikinci fıkrasında, tesislerden elde edilen ürünlerin sevk fişi kullanımı ve denetimi ile ilgili hususların yönetmelikle belirleneceği, üçüncü fıkrasında, ruhsat sahibi tarafından sevk fişi olmaksızın maden sevk edildiğinin mülkî idare amirliklerince tespit edilmesi halinde, söz konusu madenin ocak başı satış bedelinin üç katı tutarında idarî para cezası verileceği, dördüncü fıkrasında, denetim ve inceleme sonucunda, yaptığı üretim ve sevkiyatı bildirmediği tespit edilen ruhsat sahiplerine, ödenmesi gereken Devlet hakkına ilaveten bildirilmeyen miktar için hesaplanacak Devlet hakkının on katı tutarında idarî para cezası verileceği, beşinci fıkrasında ise; ruhsat veya işletme izni olmadan üretim faaliyetinde bulunulduğunun tespiti halinde, üretilen madene mülkî idare amirliklerince el konulacağı, bu kişilere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkânı ortadan kalkmış olan tüm madenin, ocak başı satış bedelinin beş katı tutarında idarî para cezası uygulanacağı, bu şekilde maden çıkartılması ve/veya sevk edilmesinin Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılacağı, bu fiili işleyenlerin adlî takibat yapılmak üzere ilgili makamlara bildirileceği, el konulan madenlerin, mülkî idare amirliklerince satılarak bedelinin özel idareye aktarılacağı belirtilmiştir.

Yasadaki I (a) Grubu madenleri ile ilgili yapılacak işlemlere ait usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılan Uygulama Yönetmeliği'nin 18.maddesinde, " Ruhsat olmadan I (a) Grubu bir madenin üretilip sevk edilmesinin, Genel Müdürlüğün veya mülki amirin yetkilendirdiği kişiler tarafından tespit edilmesi halinde, durum bir tutanak ile tespit edilir. Bu tutanakta üretimin yapıldığı yer, üretimi yapan kişi, taşıyan aracın plakası, aracı kullanan kişi, tartılması mümkün ise sevk edilen maden cinsi ve miktarı ya da yaklaşık miktarı tespit edilir. Üretilen madene mülki idare amirliğince el konulur. Bu kişilere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkânı ortadan kalkmış olan tüm madenin, ocak başı satış tutarının beş katı miktarında idari para cezası uygulanır. Bu şekilde maden çıkartılması ve/veya sevk edilmesi Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılır. Bu fiili işleyenler adli takibat yapılmak üzere ilgili makamlara bildirilir. El konulan madenler, mülki idare amirliğince satılarak bedeli il özel idaresine aktarılır" denilmiştir.

Olayda, idari para cezasının iptali istemiyle dava açılmış olup; 3213 sayılı Maden Kanunu'nda, bu cezaya karşı kanun yoluna ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

1.6.2005 tarihinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nce, sözü edilen Kanun'un diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlar ile bunlara karşı yapılacak itirazlara ilişkin görev hükümleri üzerindeki etkisinin incelenmesi sonucunda: diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımın, dayanağı olan yasanın amacı dikkate alınarak; Kabahatler Kanunu'nun 1., 2., 16. ve 19. maddelerinde belirtilen koşulları taşıması, 27. maddenin (1) numaralı bendinde belirtilen idari yaptırımlardan olması halinde, idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin olanlarına karşı 1.6.2005 tarihinden sonra yapılacak itirazlarda sulh ceza mahkemelerinin genel görevli kılındığına ve bu nedenle doğan görev uyuşmazlıklarında adli yargı yerinin görevli bulunduğuna karar verilmiştir.

Daha sonra, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Genel kanun niteliği" başlıklı 3. maddesi, Anayasa Mahkemesi'nin 1.3.2006 gün ve E:2005/108, K:2006/35 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve gerekçeli kararı 22.7.2006 gün ve 26236 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve iptal hükmünün, kararın Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiş; yasama organı tarafından iptal hükmü doğrultusunda yasal düzenleme yapılmaması sürecinde, anılan madde hükmünün yürürlükte bulunduğu düşüncesiyle, aynı doğrultuda karar verilmeye devam edilmiş; yasama organı tarafından, Anayasa Mahkemesi'nce verilen altı aylık süre içinde iptal hükmü doğrultusunda yasal düzenleme yapılması halinde ise, işaret edilen yargı yerinin yeni düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren görevli olacağı belirtilmiştir.

Son olarak, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesini değiştiren 6.12.2006 günlü, 5560 sayılı Yasa'nın 31. maddesinde " (1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır." denilmiştir.

19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenlemeye göre, Kabahatler Kanunu'nun; İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterildiği durumunda ise uygulanmayacağı anlaşılmaktadır.

Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı, bilinen bir genel hukuk ilkesidir.

Davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme, yeni bir yasa ile görevsiz hale gelmiş ise, (davanın açıldığı anda görevli olan ve fakat yeni yasaya göre görevsiz hale gelen) mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği; ancak, yeni yasadaki görev kuralının, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair intikal hükümlerinin varlığı halinde, mahkemece görevsizlik kararı verilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, dava görevsiz mahkemede açılmış, bu sırada yapılan bir kanun değişikliği ile görevsiz mahkeme o dava için görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı veremeyip (yeni kanuna göre görevli hale geldiği için) davaya bakmaya devam etmesi gerekir.

İncelenen uyuşmazlıkta, öngörülen idari para cezasının 5326 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olduğu, 3213 sayılı Maden Kanunu'nda da idari para cezasına itiraz konusunda görevli mahkemenin gösterilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda, Kabahatler Kanunu'nun 5560 sayılı Kanunla değişik 3. maddesinde belirtildiği üzere, İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı nedeniyle, görevli mahkemenin belirlenmesinde 5326 sayılı Yasa hükümleri dikkate alınacağından, idari para cezasına karşı açılan davanın görüm ve çözümünde, anılan Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, sulh ceza mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Antalya 1. Sulh Ceza Mahkemesince verilen 14.4.2006 gün ve E:2006/280, K:2006/280 Müt. sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 4.6.2007 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.